

LAKIVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/1999 vp

Hallituksen esitys laiksi nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä syyskuuta 1999 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta (HE 35/1999 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Paula Puoskari, oikeusministeriö

- ylitarkastaja Eva Ojala, sosiaali- ja terveysministeriö
- kärjätuomari Matti Lahti, Vantaan kärjäoikeus
- kihlakunnansyyttäjä Tea Täppinen, Vantaan kihlakunnanviraston syyttäjäsasto
- toimistopäällikkö Olli Salin, Helsingin kaupungin sosiaalivirasto
- kriminaalihuoltosihteeri Sanna Virolainen, Kriminaalihuoltoyhdistys.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan nuorisorangaistuksen kokeilemisesta annetun lain voimassaoloa jatkettavaksi vuoden 2001 loppuun. Kokeilu alkoi helmikuussa 1997 ja voimassa olevien säännösten mukaan kokeilulain voimassaolo päättyisi vuoden 1999 lopussa.

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymis-

tä muuttamattomana esittäen kuitenkin seuraavat huomautukset.

Viranomaisyhteistyö

Esityksen perusteluissa tuodaan esille viranomaisyhteistyön merkitys ennen oikeudenkäyntiä, nuorisorangaistusta täytäntöönpannassa ja

sen jälkeen sekä arvioidaan yhteistyön kehittämistarpeita.

Valiokunta on kiinnittänyt samaan asiaan huomiota molemmilla kerroilla, kun se on käsitellyt nuorisorangaistusta koskevia lakiehdotuksia (LaVM 16/1996 vp — HE 109/1996 vp ja LaVM 27/1998 vp — HE 188/1998 vp). Sosiaaliviranomaisten ja Kriminaalihuoltoyhdistyksen hyvä yhteistyö luo edellytykset syytettyjen oikeudenmukaiselle ja yhdenvertaiselle kohtelulle sekä nuorisorangaistuksen tarkoituksenmukaiselle käytölle.

Eräillä kokeilualueilla rikokseen syyllistyneiden alle 18-vuotiaiden henkilötutkinta on sosiaalitoimessa jaettu liian monien henkilöiden tehtäväksi, jolloin heillä ei aina ole riittävän hyvää nuorisorangaistuksen tuntemusta eikä heille kerry kokemusta henkilötutkinnasta. Koska sosiaalitoimen viranhaltijat valikoivat ensimmäisessä vaiheessa nuorisorangaistukseen tuomittavat henkilöt, on heidän asiantuntemuksensa ja toimintansa tasapuolisuus ensiarvoisen tärkeää.

Nuorisorangaistuksen asema rangaistusjärjestelmässä

Nuorisorangaistuksen asema rikosoikeudellisessa sanktiojärjestelmässä on koettu epämääräiseksi. Rangaistuksen käyttö vaihtelee edelleen varsin paljon kokeilualueiden käräjäoikeuksissa ja nuorisorangaistuksia tuomitaan vähän suhteessa alustaviin toimeenpanosuunnitelmiin. Syyttäjät ja tuomioistuimet ovat arvostelleet alustavia toimeenpanosuunnitelmia liian yleisluonteisiksi, jolloin rangaistuslajia harkittaessa ja rangaistusta mitattaessa nuorisorangaistuksen konkreettinen sisältö jää epäselväksi.

Nuorisorangaistuksen toimeenpanosuunnitelman ehtojen rikkomisen johdosta tuomioistuin voi pidentää valvonta-aikaa tai tuomita rangaistukseen, joka vastaa nuorisorangaistuksen suorittamatta jäänyttä osaa. Säännösten väljyyteen kiinnitettiin huomiota jo säädettäessä kokeilun aloittamisesta. Tuolloin lakivaliokunta katsoi,

että lain kokeiluluonne huomioon ottaen säännöksen sanamuoto on perusteluiden kanssa riittävän täsmällinen. Koska muuntorangaistuksen tuomitsemista pidetään ongelmallisena, on syytä harkita sitä, että muutosrangaistuksista annettaisiin ohjeellinen taulukko kuten yhdyskuntapalvelun osalta on tehty.

Rikosprosessin ja täytäntöönpanon nopeuttaminen

Oikeusministeriö on aloittamassa kokeilua, jossa viranomaisten välisen yhteistyön avulla nopeutetaan nuorten tekemien rikosten käsittelyä esitutkinnasta rangaistuksen täytäntöönpanoon. Tällaisia kokeiluja on jo käytössä. Valiokunta pitää niitä samoin kuin ministeriön hanketta erittäin tärkeinä keinoina tehostaa rikosoikeudellisen järjestelmän vaikuttavuutta.

Lainsäädännön vakainaistaminen

Nuorisorangaistus on ollut alueellisesti kokeiltavana vajaat kolme vuotta ja kokeilua jatketaan nyt kahdella vuodella, vuoden 2001 loppuun. Valiokunta pitää välttämättömänä, että viimeistään uuden kokeilujakson päättyessä nuorisorangaistus otetaan pysyvään valtakunnalliseen käyttöön. Lainsäädäntöä vakainaistettaessa säännöksiä on kokeilusta saatujen ja vielä saatavien kokemusten mukaan tarkistettava. Samalla on huolehdittava siitä, että nuorisorangaistuksen täytäntöönpanoa varten on käytettävissä riittävät resurssit.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että lakiehdotus käsitellään valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj.	Matti Vähänäkki /sd	Kari Myllyniemi /kesk
jäs.	Sulo Aittoniemi /alk	Kirsi Ojansuu /vihr
	Leena-Kaisa Harkimo /kok	Veijo Puhjo /vas
	Jyri Häkämies /kok	Susanna Rahkonen /sd
	Erkki Kanerva /sd	Tero Rönni /sd
	Toimi Kankaanniemi /skl	Mauri Salo /kesk
	Annika Lapintie /vas	Marja Tiura /kok
	Paula Lehtomäki /kesk	Raimo Vistbacka /ps.